

Leo Trotskij

Vägen till en enhetlig ekonomisk plan

(Till Åttonde Sovjetkongressen)¹

I. Vi måste förena de kommissariat som arbetar med ekonomiska frågor

En kapitalistisk ekonomi arbetar planlöst. Emellertid kan inget samhälle existera utan ett visst mått av enhet vad gäller produktionen av för samhället nödvändiga materiella nyttigheter. Denna enhet, som ständigt rubbas och återskapas, uppnås under kapitalismen genom tillgång och efterfrågan, höjning eller sänkning av priserna, genom den ”fria marknadens” ebb och flod.

En socialistisk organisering av ekonomin startar med att marknaden avskaffas. Egentligen, genom att dess regulator försvinner, dvs i och med att samhället undanröjer spelet med lagen om tillgång och efterfrågan. Det nödvändiga resultatet – dvs, överensstämmelsen mellan produktion och sociala behov – kan bara åstadkommas genom en *enhetlig ekonomisk plan* som i princip omfattar alla grenar av produktionen.

En av sovjetmaktens första åtgärder var att inrätta Högsta folkhushållningsrådet. Grundtanken var, att rådet skulle bli en koncentration av landets hela ekonomiska liv, såväl vad gäller produktion som fördelning. Kommissariaten för livsmedelsförsörjning, jordbruksfrågor, vägar/kommunikationer, finansiering, utrikeshandel osv – skulle enbart utgöra underavdelningar inom Högsta folkhushållningsrådet. Det sammanställdes omedelbart en plan för denna organisation, planen började delvis genomföras såsom en plan för en organisation med allomfattande uppgifter. Men det uppställda målet nåddes aldrig. Orsakerna var av två slag: materiellt/ekonomiska och formellt/organisatoriska.

Om vi hade kunnat överta den kapitalistiska mekanismen under full drift, skulle våra uppgifter i organisatorisk och teknisk mening ha varit ojämförligt mycket lättare. Där fanns en relativ jämvikt mellan folkhushållningens viktigaste grenar. De ekonomiska framstegens huvudmotor – industrin – föll i våra händer när den sannolikt var inne i en helt ”normal” utvecklingsprocess. Industrins växande betydelse för hela landets ekonomi, hade helt naturligt kunnat uttryckas i, att vi organiserade vårt Högsta folkhushållningsråd. Grundad i det ömsidiga beroendet mellan olika grenar av den produktion vi ärvde från kapitalismen, hade detta Högsta folkhushållningsråd omedelbart kunnat utarbeta en enhetlig plan, vars viktigaste del skulle blivit en energisk och permanent utveckling av industrin.

Men detta hypotetiska fall omöjliggjordes pga samhällsutvecklingens faktiska gång, pga klasskampen och den proletära revolutionens krav och behov. Vi tog emot det kapitalistiska arvet efter ett krig och i ett tillstånd av största oordning. Krigsindustrin hade i grunden rubbat den relativa och instabila proportionalitet mellan ekonomins olika delar, som det kapitalistiska samhället knäsat med hjälp av den fria marknadens mekanik. Den proletära revolutionen, som hos oss tog formen av inbördeskrig och som under de tyngsta perioderna tvingade arbetarna bort från produktionen, blev i sig en faktor för fortsatt förstörelse av gamla produktionsband och relationer, ja, även av deras tekniska baser, dvs industricentra, enskilda fabriker, inklusive maskiner, utrustning m.m.

Vi blev sålunda berövade möjligheten att utarbeta en ekonomisk plan som en direkt fortsättning (korrigerig, precisering, förening) av den ekonomiska process som, trots sin kapitalistiska anarki, ändå bibehållit sin enhet. Den privatkapitalistiska kalkylen och den statskapitalistiska industristatistiken kunde inte ligga till grund för våra praktiska åtgärder,

eftersom det ekonomiska arv vi tagit över inte alls befann sig i det tillstånd som avspeglades i gamla statistiska data.

För att utarbeta en enhetlig plan, omfattande alla det ekonomiska livets grenar, saknades sålunda både materiella och formellt organisatoriska förutsättningar. Ursprungstanken, att med hjälp av en enda central apparat famna hela landets ekonomi, var därmed på förhand dömd att misslyckas. Dessutom – en enhetlig *apparat* som står *utan ekonomisk plan* och förutsättningar att utarbeta en sådan, kunde bara ge upphov till en farlig och allt förkvävande byråkratisk centralism.

Utarbetandet av en enhetlig ekonomisk plan gick mycket långsammare, var mer komplicerat och följde oftare kringelkrokiga vägar, än vi från början hade föreställt oss. Innan vi kunde fastställa att industrin är prioriterad framför alla andra av folkhushållningens grenar, var vi först tvungna att skapa en åtminstone något så när arbetsduglig och centraliserad apparat för livsmedelsförsörjningen. Samma förhållande gällde för jordbruket, finanserna, järnvägs-, flod- och sjötransporterna, utrikeshandeln osv. Slutligen blev den en huvuduppgift för själva industrin – om den nu ville kunna nyttja transportsektorn, få tillgång till livsmedel osv – att åtminstone komma i provisorisk ordning och samla ihop alla sina försnillade beståndsdelar, dvs skapa en egen och centraliserad förvaltningsapparat.

Under denna period var det näppeligen seriöst att tala om en enhetlig ekonomisk plan och än mindre att tala om Högsta folkhushållningsrådets ledande roll med avseende på livsmedelsförsörjning, jordbruk, transportsektor, finanser, utrikeshandel. Folkkommisariaten för livsmedelsförsörjning, kommunikationer, jordbruk, finanser, utrikeshandel osv – byggde egna apparater och utarbetade egna metoder för sin förvaltning helt oberoende av Högsta folkhushållningsrådet.

Och idag, när arbetet med att bygga en centraliserad apparat i grova drag är slutfört, står vi inför ytterligare ett obestridligt faktum, nämligen att Högsta folkhushållningsrådet de facto blivit Folkkommisariatet för industrifrågor, jämbördigt med folkkommisariaten för livsmedelsförsörjning, kommunikationer osv. Det är sant att Högsta folkhushållningsrådet har kvar en del skärvor av den initialt uttänkta men aldrig färdigställda planen, dvs enstaka ”överstyrelser” och institutioner som avknoppningar från Folkkommisariatet för industrifrågor; men dessa bitar har endast karaktären av provisoriska annex...eller rent av ruiner.

Det vore i grunden felaktigt om vi trodde, att övergången från *glavkokratins* period (dvs från enskilda vertikalcentraliserade överstyrelser dominans, utan några som helst kommunikationer sinsemellan och illa organiserat samarbete) till en socialistisk centralism, dvs till en ekonomi grundad i en enhetlig plan, skulle kunna ta formen av en återgång till det som en gång var, alltså till ursprungsidén för Högsta folkhushållningsrådet. Uppgiften idag är en helt annan.

Först och främst bör konstateras, att centraliseringen av ekonomins olika områden, såväl inom produktion som fördelning, redan tagit form inom de olika kommissariaten. Inom självaste Högsta folkhushållningsrådet, i dess egenskap av ett Kommissariat för industrifrågor, har enskilda grenar av ekonomin (ex.vis bränsle, metallurgi, textilproduktion osv) formats som självständiga centraliserade överstyrelser, vars samordning i hög grad är en uppgift för framtiden.

Vi måste förenkla industrins förvaltningsapparat (Högsta folkhushållningsrådet) och rensa den från betungande utväxter och sidoutsnitt. Vi måste se till att säkerställa en enhetlig ledning över alla kommissariat som arbetar med ekonomiska frågor.

II. "Glavkokratins" positiva och negativa sidor

Glavkokratins uppblomstring var en nödvändig etapp i den socialistiska ekonomins utveckling. Hos oss pratas det mycket om sovjetisk byråkratism, om byråkratiska missbildningar, om behovet av att bekämpa byråkratin. Utan tvekan har Glavkokratin utvecklat många av byråkratismens sämsta drag, som ex.vis helt livlösa formaliteter, ointresse för sakinnehåll, långbänkar osv. Men vi får inte glömma – och detta är frågans huvudsida – att våra ofta klumpiga kommissariat och överstyrelser inte skapats och skapas som några provisoriska och illasinnade företeelser, utan som något nödvändigt, nämligen som en sovjetisk byråkrati för administration och ekonomi, utan vilken ingen stat kan existera så länge den förblir en stat, dvs under den nuvarande övergångsperioden till kommunismen.

Byråkratin har inte bara negativa, utan också positiva drag: En mera specialiserad kunskap om förvaltning och ekonomi, en exakt hierarki för relationer människor emellan, vissa i praktiken utformade arbetsmetoder osv. Den sovjetiska byråkratins apparat (såväl inom som utom partiet) ersätter amatörism, hantverk och primitivt kaos och är därför en nödvändig etapp i vår stats utveckling.

Det är många kamrater som fortfarande inte förstår detta. Bl.a. de kamrater som av ren fientlighet mot "byråkratismen" protesterar mot att det sker ett organisatoriskt närmande och i vissa delar en total sammanslagning av flod- och sjötransportens apparat och den inom Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer. "På det här sättet kommer vi bara att byråkratisera Överstyrelsen för flod- och sjötransporter", säger en del.

I ovan sagda mening är denna förebråelse helt riktig, men just därför att den upphör vara en förebråelse. Inte bara pga av flod- och sjötransportens fullständiga otillräcklighet, som är ett resultat av de tidigare privatkapitalistiska förhållandena, utan också i jämförelse med de första primitiva sovjetiska försöken att koordinera flod- och sjötransporterna, förblir järnvägstransportens centraliserade apparat ett än så länge ouppnåeligt föredöme.

Uppgiften att bygga upp och skola en funktionsduglig apparat (en bra och adekvat konstruktion av förvaltningar, avdelningar, underavdelningar; villkorslös verkställighet; exakt bokföring/redovisning och allmänt sett noggrann hantering av ärenden) är en fråga vi ännu inte löst. Ofta får vi höra förebråelser, att sovjetinstitutioner är fullkomligt nedsmittade av de gamla byråkraternas abnormiteter (formalism, långbänkar m.m.) och är fullkomligt likgiltiga för ärendenas sakinnehåll. Men än så länge *lider vi mindre av att vi tillägnat oss byråkratins dåliga sidor, än av att vi inte tillägnat oss de bra sidorna.*

Vad anbelangar långbänkar, formalistisk småaktighet och organisatorisk hjälplöshet, så är de ingalunda resultat av att sovjetiska institutioner skaffat sig dåliga vanor, utan snarare att dessa företeelser har betydligt djupare rötter i den övergångsstruktur som råder inom vår ekonomi och förvaltning.

Glavkokratin är en nödvändig etapp i vår utveckling. Men det är just denna som skapar utomordentliga organisatoriska svårigheter och hopplösa situationer, vilka bara till det yttre ser ut som kansliernas långbänkar, men i själva verket är resultat av olika överstyrelsers och ämbetsverks bristande samordning såväl internt som sinsemellan. Vår ekonomi har tagit ut kompassriktningen mot en enhetlig plan, men denna enhetliga plan finns inte – ja, dess värre finns inte ens någon apparat, varken för att utarbeta eller genomföra en sådan enhetlig plan.

Vi har centraliserat (än så länge mycket ofullständigt) enskilda grenar av vår ekonomi, men inte en enda av dem kan leva och utvecklas utan den andra. Deras ömsesidiga beroende är oupplösligt såväl i centrum som lokalt och att bryta denna sammanhållning är förenat med de största svårigheter. Samtidigt är förhållandet det, att vi för att säkerställa en bra ömsesidig service och nytta, inte har några som helst genomtänkta, riktiga och enhetliga organ.

Hur ofullkomliga våra ekonomiska kommissariat och överstyrelser än är: Var och en av dem håller ändå ställningarna på sitt respektive område och har full kontroll på sin ekonomiska beståndsdelar – och även om denna kontroll är långsam så blir den allt bättre. De mest akuta organisatoriska svårigheterna – och vidhängande långbänkar – börjar alltid vid de tillfällen då man håller på att samköra olika ekonomiämbetsverk och försöker koordinera deras verksamheter. Här har vi inte hunnit längre än till försöksstadiet när det gäller att skapa biträdande, temporära och extraordinära organ i form av arbetarkollegier eller enmansledning.

För att garantera våra ekonomiska organ deras behov av nödvändig arbetskraft har vi bildat ett nytt och förvaltningsövergripande organ – Överstyrelsen för arbetsfrågor – som i sin tur är direkt underställt Arbets- och försvarsrådet². Detta råd är i sig en kombination av militära och ekonomiska förvaltningar i syfte att avlägsna de mest akuta slitningarna i det löpande arbetet. För att trygga Röda arméns försörjning materiellt och med militär utrustning har vi bildat ett extraordinärt organ i form av TJUSO som inkorporerats i Republikens militära revolutionsråd. Ett liknande organ har på livsmedelsområdet inrättats i form av Överstyrelsen för arméns livsmedelsförsörjning.

För att samordna olika ämbetsverks transportbehov har vi inom Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer inrättat ett förvaltningsövergripande Högsta råd för transporter. För att uppnå full överensstämmelse i arbetet mellan Högsta folkhushållningsrådets olika transportföretag och verkstäderna inom Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer har vi bildat Huvudkommissionen för transportfrågor³, som därefter inrättat nödvändiga underavdelningar.

Inom Högsta folkhushållningsrådet finns en hel rad förvaltningsövergripande kommissioner med befogenheter av olika omfattning. I Folkkommisariatet för livsmedelsförsörjning finns en kommission för arbetarnas försörjning med livsmedel. Endast tack vare förekomsten av sådana biträdande organ (kontaktorgan, koordinerande, reglerande organ) kan nödvändiga förbindelser upprätthållas mellan de från varandra isolerade överstyrelserna och kommissariaten och därmed säkerställa själva möjligheten till dagligt arbete.

Kommisariaten och överstyrelserna har varit tvungna, att åtminstone i grova drag inregistrera och inom varje område ta hand om sina egendomar, innan det ens blivit möjligt att på allvar tala om en sovjetisk hushållning. De förvaltningsövergripande institutionerna och temporära samordningsorganen har, å sin sida, givit oss många värdefulla erfarenheter för att kunna utarbeta bättre och mer permanenta metoder i syfte att koordinera arbetet inom olika ämbetsverk – och följaktligen också för att utarbeta och genomföra en enhetlig ekonomisk plan. Det är först nu som vi på allvar kan börja ta itu med den uppgiften.

III. Arbetar- och bondeinspektionen och sammanslagningen av de ämbetsverk som arbetar med ekonomifrågor

”Kamp mot byråkratism och långbänkar!” har som sagt blivit en synnerligen populär paroll i våra led. Byråkratismen uppfattas också vanligtvis som någon främmande och från yttervärlden kommande sjukdom, som bara kan bekämpas med nästan uteslutande starkt verk samma mediciner. Långbänkar har också ofta blivit synonyma med sabotage. Men ställs fråga på det sättet betyder det bara, att man inte ser själva frågan. Det torde inte råda något tvivel om, att starkt verk samma medel måste sättas in mot verkliga sabotörer.

Men att likställa de sovjetiska organens långbänkar och bristande organisationsförmåga med ondsint sabotage eller kanske bara med byråkratisk likgiltighet för saken – betyder att inte alls fatta vari våra svårigheter egentligen består. Det räcker med att erinra sig hur ofta klagomålen om byråkratism och långbänkar är riktade mot *parti- och fackorganisationer* för att uppenbara det rent orimliga i den teori som säger, att det är ”specialisterna” som bär skulden för allt

elände. I själva verket har vi inte alls att göra med någon smittsam sjukdom eller ens något enkelt sabotage, utan med någonting mycket påtagligare, nämligen akut växtvärk.

Tiden i Smolnyj karakteriserades av improvisationer och självsvåldighet på alla områden. Tiden i Kreml har höjt den goda organisationens och den sovjetiska laglighetens fana. Men sovjetisk laglighet – mot bakgrund av industrins nationalisering och industriföretagens omvandling till truster, planmässig fördelning av livsmedel och ransoneringskort, ångloksreparationer enligt order Nr 1042⁴ osv, osv – betyder också *en allsidig och mycket in-trängande reglering av hela det ekonomiska livet*. Samtidigt är det ju så, att sovjetapparaten och ekonomiämbetsverkens faktiska arbete, hamnat kraftigt på efterkälken i förhållande till de sovjetiska dekreten. För att få till stånd praktiska resultat i enlighet med dekreten, tvingas de – särskilt de lokala organen – ständigt och jämt svinga sig upp till någon av överstyrelsernas höjder, sänka sig ner, återigen svinga sig upp till någon annan överstyrelses höjder, osv – i all oändlighet.

Detta är själva långbänken. I grunden är det så, att långbänken föds och närs av den hittills ouppnådda överensställelsen mellan det faktiska ekonomiska arbetet, statsapparaten och dekretet. Ett sabotage, som kunde ligga dolt i denna bristande överensställelses springor, kan bara förvärra det onda, men är inte dess orsak. För att bryta igenom ”långbänksmuren” kan ibland bara finnas en enda väg, nämligen att bryta mot eller kringgå ett dekret. Samtidigt är ju kampen för att hålla fast vid sovjetisk laglighet en lika viktig paroll som kampen mot byråkratiska långbänkar. Om vi noga studerar arbetet vid vilken som helst sovjetisk institution som har att göra med viktiga saker, med materia, med ting och människor, så kommer vi osökt till slutsatsen, att dess arbete rör sig på ett ganska smalt utrymme, någonstans mellan långbänk och egenmäktigt förfarande.

Tsartidens statliga kontroll har vi omvandlat till Arbetar- och bondeinspektionen, som huvudsakligen har till uppgift att säkerställa vår seger just över dessa två kriminella tvillingar – den helt lagliga långbänken och den helt laglösa självsvåldigheten. Om det hela handlade om medvetna förbrytelser eller en utifrån kommande smitta, skulle Arbetar- och bondeinspektionen med största sannolikhet klarat av den ålagda uppgiften. Men Inspektionens metoder har visat sig verkningslösa just därför, att det inte handlat om att avslöja och stävja ett brott, utan om att bygga upp goda och samordnade ekonomiska organisationer på nya grundvalar. Långbänken uppstår pga, att spillror från borgerliga institutioner sammanflätas med ofärdiga och illa samordnade socialistiska institutioner. *För att kunna besegra långbänken måste vi bygga en socialistisk ekonomi i fullgott skick.*

Inspektionens fostrande uppgift – att dra med de arbetande massorna i kontrollen av ämbetsverk och institutioner – är än så länge en helt olöst fråga och vi inväntar nu en redovisning av gjorda erfarenheter innan vi kan göra en slutbedömning.

Men vad gäller den för oss intressanta huvuduppgiften – att kontrollera ändamålsenligheten i och samordningen mellan skilda ämbetsverk – kan vi redan nu reservationslöst konstatera, att Arbetar- och bondeinspektionen inte alls klarat den uppgiften. Man får bara inte bilda ett särskilt ämbetsverk, som så att säga är en koncentration av statens visdom, ett ämbetsverk som i själva verket skulle kunna sköta kontrollen av övriga ämbetsverk – och inte bara utifrån enskilda organs samvetsgrannhet och företagsamhet – utan också skulle kunna kontrollera hur ändamålsenliga de är och hur väl de lyckats organisera sitt arbete. Och som sedan uppenbarligen inte sköter kontrollen.

Alla ämbetsverk känner till, att varje gång man behöver lägga om kursen och åstadkomma seriösa organisatoriska reformer, är det alls ingen idé att vända sig till Arbetar- och bondeinspektionen för att få råd och dåd. Inte nog med det: Själva Inspektionen blir i varje sådant fall ett bra exempel på den dåliga överensställelsen mellan dekret och apparat och blir

långbankens starkast pådrivande faktor, å ena sidan, samt visar prov på självsvåldighet, å den andra.

För att belysa frågan kan vi närma oss den från dess allra enklaste sida. Inspektionens kontrollfunktioner med avseende på ämbetsverkens finanser, borde vara obestridliga, kan det tyckas. Men även i denna, den allra enklaste av Arbetar- och bondeinspektionens funktioner, hamnar man i de svåraste motsägelser, ur vilka man ständigt och jämt hittar utvägar som är till skada för själva saken.

Vår bokföring av pengar är ett av de klaraste exemplen på den bristande överensstämelsen och samordningen mellan sovjetstatens och sovjetekonomins olika sidor. Alla våra ämbetsverks kostnader, dvs kostnader för mänskligt arbete på olika områden i vårt uppbygge, fortsätter vi att mäta i rubel, trots att rubeln för länge sedan förlorat sin förmåga att utgöra måttstock, vad saken än gäller. De summor man äskar till olika arbeten, har ofta räknats ut med synnerligen komplicerade metoder, men det pris man kommit fram till vid dylika beräkningar, är för det mesta av praktiskt taget noll och intet värde.

Det står fullkomligt klart, att det på det här området skapas oändliga möjligheter för såväl byråkratiska påtryckningar som för sabotageliknande långbankar – under förevändningen att alla siffror måste kunna ”verifieras” – liksom för otyglad släpphänthet och rent godtycke. Det formella kontrollkriterium som gäller för detta område ger ingen som helst vägledning.

En driven och erfaren förståsigpåare inom livsmedel, skogsavverkning eller hästhandel, som räknat på sina senaste affärer och lagt på en eller annan koefficient som tack för besväret eller bara för gammal vänskaps skull, kan alltså slå till med en ungefärlig summa som han behöver för kommande operationer – naturligtvis väl medveten om risken för att han räknar fel på 50, 100 eller ännu fler procent. Här behövs ingen representant för någon kontrollmyndighet som granskar detta empiriska (av erfarenhet förvärvade) kriterium.

Vi har inte och kan inte ha tillgång till något prislista som talar om för oss vad som är rätt och fel. Vad återstår då att göra? Jo, antingen att låta släpphäntheten fortsätta och sätta ditt sigill under varje kalkyl och anslagsäskande och därmed lätta på ämbetsmännens tunga ansvar, och alltså inte förbättra det hela ett endaste dugg; eller att du genom en kombination av långbank och självsvåldighet börjar trycka på, kräver exakta kostnadskalkyler (som ingen ändå kan ta fram) och klämmer dit spärrstämplar i de fall du inte alls fattar vad saken gäller. De allra försiktigaste kontrollörerna, de som försöker sig på konststycket att kryssa mellan den kontrollerande byråkratismens Skylla och den kontrollerande självsvåldighetens Charybdis, sysslar egentligen med att sila mygg och svälja kameler.

Att samla ihop ett dussin exempel på allehanda försummelse och felaktigheter är mycket lättare, än att utvärdera institutioners och ämbetsverks arbete utifrån deras produktionsförmåga och ändamålsenlighet. För att kunna göra en sådan utvärdering krävs vidsträckt statliga och ekonomiska vyer, mycket mera vidsträckt än hos dem som står för själva produktionen. Det krävs att den som gör kontrollen har gjort fullkomligt klart för sig, vad som är inriktningen i det givna ämbetsverkets arbete, vad som kännetecknar de svårigheter han kommer att få brottas med och han ska i detta allmänna sammanhang också kunna utvärdera uppnådda resultat. Den här uppgiften är utomordentligt svår just som följd av den långt ifrån färdiga samordningen och proportionaliteten i olika ämbetsverks arbete.

Aldrig så energiska och rationellt inriktade ansträngningar inom ex.vis verkstadsindustrin kan gå om intet som följd av bristande samordning inom livsmedelsförsörjningen eller transportsektorn. Och tvärtom: En välorganiserad ångloksreparation kan tvingas göra avbrott pga låg produktivitet inom verkstadsindustrin eller att det inte finns kläder att uppbära åt arbetarna.

Vi vore naiva om vi trodde, att Arbetar- och bondeinspektionen kan inta en mera upphöjd position än andra ämbetsverk, varifrån den kunde sitta och observera de andras brister,

felkalkyler, utvärdera deras arbete generellt, liksom deras framtidsutsikter och därav kunna dra några praktiska slutsatser.

I själva verket skulle det betyda, att vi förutsätter, att tjänstemännen i superämbetsverket Arbetar- och bondeinspektionen har tillgång till den där enhetliga ekonomiska plan, som det ordinarie ämbetsverket till dags dato inte lyckats framställa. Naturligtvis kan det inte ens bli tal om någonting sådant. För att kunna sammanföra ekonomiämbetsverken och ge deras arbete en rationell inriktning behövs inget självständig organ som står vid sidan om, utan istället en kombination av dessa ämbetsverks egna ansträngningar.

IV. "Lokalsamhällen", regioner och centrum

Utarbetandet av en enhetlig ekonomisk plan, som verkligen motsvarar landets krav och behov och som i första hand motsvarar landets produktions-möjligheter, är inte en statistisk utan en kreativ och ekonomisk uppgift av största svårighetsgrad, som på intet sätt kan eller får avspjälkas från uppgiften att skapa en centraliserad och inom sig samordnad statsapparat i allmänhet, en statsapparat som i praktiken har förmågan att säkerställa och förverkliga en sammanhållen ekonomisk utvecklingsprocess. För att lösa denna uppgift räcker det inte med att gå en, utan flera vägar och en del av dessa vägar kan dessutom vara väldigt slingriga och vid första ögonkastet verka bära iväg i alldeles fel riktning.

Först och främst blev vi tvungna att korrigera glavkokratiregimen och att återinföra – i ny form och inom nya organisatoriska ramar – ”den lokala makt” som Sjunde Sovjetkongressen bestämt. Lokala organ för kommissariat och överstyrelser kunde bara skapas genom avspjälkning från den lokala sovjetorganisationen och genom att varje avdelning intog sin givna plats i den vertikala hierarkiska ordningen. Detta nödvändiga stadium i ekonomiapparatusens organisatoriska utveckling, som ju kom att rubba lokalorganens ömsesidiga relationer, blev som alla vet en källa till fruktansvärd byråkratism och sorgliga långbänkar.

Ett nödvändigt villkor, inte bara för att tillgodose lokala krav och behov, utan också för att utveckla en centraliserad ekonomi är, att det upprättas täta kontakter mellan de lokala avdelningarna och att de samordnar sitt arbete. Det har tydligen skett ett visst genombrott i den riktningen, även bland en del av våra största glavkokrater. Det krävs bara, att det praktiska arbetet med att studera vunna erfarenheter och att regleringen av de ömsesidiga relationerna mellan centrum och lokalsamhälle, sker mycket noggrant och systematiskt. Jämsides därmed visar också våra erfarenheter, att det blivit dags att återskapa *regionala ekonomiska organ* – fast även detta kommer att ske på ny grund, med ny geografisk gränsdragning och, vilket är det viktigaste – med nya befogenheter.

Graden av enhetlighet och inre detaljreglering i statens generella ekonomiska plan måste stå i nära överensstämmelse med landets storlek, med arbetsvillkoren för transportsektorn och telekommunikationerna. Den enhetliga ekonomiska planen för Sovjetrepubliken Schweiz kommer från första början att se helt annorlunda ut än i Sovjetryssland. Ett försök att i dagens Ryssland upprätta en allomfattande statlig ekonomisk plan i de detaljreglerade former som kunde passa i Schweiz eller t.o.m. i Sovjetrepubliken Tyskland, skulle bara leda till hopplös förvirring och totalt kaos. Sovjetrysslands ekonomi behöver regionaliseras.

Överstyrelsernas och kommissariatens lokala organ måste samarbeta och samordna sitt arbete och då inte bara inom guvernementets gränser, utan också inom ganska breda ekonomiska regioner som har det gemensamt, att där finns likartade naturliga förutsättningar och produktionsvillkor. Om de lokala institutionerna tidigare var liksom en federation av sovjetiska guvernement, så ska de nu bli själva centrumens tentakler – för att på ett riktigt sätt kunna ta till vara lokala krafter och tillgångar. Dessa regionala organs betydelse kommer att växa i takt med att staten ger dem de bästa och mest erfarna kadrer landet kan prestera.

Båda de här nämnda vägarna, som – och det är värt att upprepas ännu en gång – under inga omständigheter kommer att betyda någon återgång till den initiala sovjetiska lokal- och regionalpatriotismen, vinner tydligen numera ett allmänt erkännande, åtminstone i princip. Men idag räcker det inte med dessa vägar och metoder. Det krävs också seriösa organisatoriska åtgärder *i centrum*.

De ämbetsverk som arbetar med ekonomiska frågor knyts samman med övriga ämbetsverk i Folkkommisariernas råd, vars funktion egentligen är lagstiftande. Det var därför det uppstod behov av att bilda ett Försvarsråd, såsom ett organ vars uppgift blev att direkt samordna verksamheten i de kommissariat som var direkt involverade i militära operationer, dvs det som varit rådsrepublikens huvuduppgift under hela dess hittillsvarande existens. Omständigheterna gjorde att Försvarsrådet förvandlades till ett regeringsliknande organ, medan Folkkommisariernas råd blev lagstiftande och Fackliga centralrådet kontrollerande organ.

Det är helt klart, att vi f.n. saknar en sådan institution som verkligen skulle bli i stånd att samordna det *huvudsakliga* arbetet inom de ämbetsverk som verkar på ekonomins område – och som allt mer skulle kunna fånga upp dem inom ramarna för en enhetlig ekonomisk plan. Fr.o.m. den dag vi övergick till arbetsarméer och till ett praktiskt genomförande av principen om allmän arbetsplikt, har Försvarsrådet döpts om till *Arbets-* och Försvarsrådet. Namnbytet blev en markering av en viss ny tendens, men bara en markering. Kriget mot Polen och Wrangel⁵ har den senaste tiden tvingat oss att återigen göra försvarsuppgiften till själva hörnstenen i de ämbetsverk som arbetar med ekonomiska frågor.

Naturligtvis är det också så, att om vi de närmaste månaderna skulle tvingas ut i ett storkrig, så lyckas vi knappast genomföra några mer seriöst menade organisatoriska förändringar i folkhushållningens ledningsstrukturer. Men om vi, efter krossandet av Wrangel, får möjligheter att koncentrera våra huvudstyrkor till ekonomin – och det är mycket troligt – måste Arbets- och försvarsrådet i första hand bli ett Arbetsråd, dvs faktiskt ta på sig den roll som enligt ursprungstanken var vikt för Högsta folkhushållningsrådet.

Det är en utomordentligt komplicerad sak att förverkliga den uppgiften. Det förutsätter nämligen först av allt en exakt bokföring och att vi tar tillvara de rika erfarenheter av samarbete, samverkan, slitningar och överenskommelser som finns i de olika ämbetsverkens och överstyrelsernas arbete. Våra fruktansvärt ofullständiga ämbetsverk lever ändå ett liv som i hög grad har ett egenvärde. Folkkommisariernas råd får oftast ta hand om frågor när de behöver en lagstiftande utformning. Till Försvarsrådet kommer ibland enskilda fall av konflikter som har både militär och ekonomisk bakgrund och då för att Försvarsrådet ska medla i konflikten. Men båda ämbetsverkens huvudsakliga konstruktiva arbete handlar om komplicerade organisatoriska och ekonomiska åtgärder och reformer som helt och hållet sköts och avgörs tjänstemannavägen.

Det dekreterande arbete som första tiden präglade sovjetmakten och som verkligen var kaotiskt, hade ändå en revolutionär, impulsiv och kreativ karaktär. Det var då som själva grunden för de statliga organen lades och revirgränserna markerades, då som ömsesidiga relationer och arbetsområden stakades ut. Tyngdpunkten i denna sovjetiska kreativitet låg utan tvivel i Folkkommisariernas råd.

I fortsättningen, när kriget slukade all vår uppmärksamhet, flyttades tyngdpunkten i det statliga arbetet i betydande grad till Försvarsrådet och Republikens militära revolutionsråd som knöt till sig Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer, Folkkommisariatet för livsmedelsfrågor (i form av Överstyrelsen för arméns livsmedelsförsörjning), Högsta folkhushållningsrådet (i form av TJUSO), Folkkommisariatet för hälsovårdsfrågor (i form av dess Sjukvårdsförvaltning).

Efter krossandet av Wrangel och Petljura⁶ blir vår uppgift att rätta in den sovjetiska statsapparaten led kring ekonomins huvudaxel; att skapa nödvändig proportionalitet i de olika ämbetsverkens och de olika ekonomiska grenarnas arbete; att säkerställa att de olika ämbetsverken kan serva varandra med materiella nyttigheter och personliga ansträngningar på enklast möjliga sätt; att eliminera parallellarbetet inom olika ämbetsverk pga deras slutenhet och isolering; samtidigt som vi låter ämbetsverken hålla sig med parallella, alltså ensartade, organ i den händelse ett sådant parallellorgan inbesparar arbete – ungefär på samma sätt som man vid vissa moderna fabriker inte har verktygsförrådet på en enda plats, utan delat upp det på olika arbetslag och fabriksavdelningar osv.

Den närmaste tiden kommer alla dessa frågor att bli föremål för ett intensivt arbete inom hela den centrala statsapparaten, ett arbete som kompletteras med en liknande verksamhet inom de regionala organen och guvernementsorganen.

Detta utomordentliga "ämbetsmannavälde" förklaras i hög grad av det faktum, att enskilda kommissariat och överstyrelser lever ett slutet och från varandra isolerat liv. I de allra viktigaste frågorna som berör deras verksamhet hänger de inte alls ihop. I vår rådsrepublik saknas en institution som kunde testa ämbetsverkens arbete utifrån kriteriet, huruvida deras arbetsmetoder står i överensstämmelse med ålagda uppgifter, åstadkomna resultat, nedlagt arbete; som kunde samordna produktionsplaner för de ämbetsverk som arbetar med ekonomiska frågor; som kunde jämföra olika ämbetsverks organisatoriska former och metoder och lära institutioner som hamnat på efterkälken att hinna ifatt de mest framskridna. Kort sagt saknar vi en inrättning som kunde leda landets ekonomi i dess helhet.

Den ekonomiska planens enhet uppnås inte genom aprioriska och ytterst godtyckliga statistiska beräkningar, utan genom en ständigt levande kontroll av arbetet inom de producerande och fördelande organen och institutionerna; kontroll av ämbetsverkens planer och hur de verkställs; genom att dessa planer korrigeras i syfte att åstadkomma en adekvat samordning dem emellan; genom att utöva påtryckningar på arbetsfrontens mer efterblivna avsnitt och genom att förstärka dessa med kompletterande arbetskraft och medel. Detta ekonomiskt kreativa arbete måste kompletteras med statistiska redovisningar och genom att vi på basis av denna redovisning utarbetar hypotetiska, ungefärliga planer, som genom regleringar och praktik ska bli allt mer och mer precisa.

Högsta folkhushållningsrådet, som de facto blivit Folkkommisariatet för industrifrågor, klarar inte av detta arbete. Helt naturligt är det nu Arbets- och försvarsrådet som får ta på sig den uppgiften.

V. Arbets- och försvarsrådet som ledande ekonomiskt organ

Det vore för tidigt att här skissa hur Arbetsrådet borde reorganiseras. Denna skiss måste utarbetas med deltagande av de ämbetsverk som har det största intresset därav. Men reorganisationens allmänna inriktning är helt klar: Från att vara en förvaltningsövergripande kommission, som i regel bara blandar sig i saken i händelse av konflikter mellan olika ämbetsverk eller för att återigen försöka ge något av ämbetsverken nya impulser i de mest akuta dagsfrågorna – måste Arbetsrådet förvandlas till ett samordnande och ledande ekonomiskt organ.

Vissa av dagens förvaltningsövergripande kommissioner kommer utan tvivel att gå in i Arbetsrådet, medan andra kommer att falla ifrån. För att kunna gå in i detta arbete och bemästra arbetet kommer Arbetsrådet första tiden att tvingas inrätta en rad biträdande kommissioner. Den viktigaste uppgiften måste vara att skapa ett bra system för de organ som verkar mellan ämbetsverken och utanför dem, organ som kan famna hela vårt ekonomiska liv, varje gång kan fastställa var vi har kedjans svagaste länk, som kan räkna utgifter och intäkter i

reella ekonomiska värden och inte i fiktiva bokföringstermer och sålunda säkerställa att en enhetlig ekonomisk plan blir utarbetad och omsatt i verkliga livet.

Vi måste börja med fastställa vilka redovisningsterminer (ex.vis varannan månad) som ska gälla för alla ämbetsverk enligt en strängt utarbetad och samordnad modell för redovisningen. Denna redovisning måste innebära en inbördes kontroll av ämbetsverken och samtidigt ge en faktiskt grund för att samordna det löpande arbetet, liksom för nödvändiga korrigeringar av huvuduppgifterna.

Arbetsrådet måste i sitt arbete kunna stödja sig på såväl ämbetsverken som överstyrelserna, liksom på de regionala ekonomiska organen (arbetsarméernas råd). Det är nödvändigt att allsidigt stärka arbetsarméernas råd, att de – inom ramarna för den allmänna planen – får vittomfattande befogenheter, att deras bokförings- och redovisningssystem likformas och blir periodiska och att andra organ upprätthåller goda kontakter med arbetsarméerna. Under sådana omständigheter kan vi ordna inbördes kontroll och ömsesidig samverkan i alla ämbetsverk – och inte bara högst upp i toppen, i Moskva – utan också på regional nivå.

De lokala (härad, guvernement, regioner) ekonomiska organens roll kommer inte att minska, utan snarare öka i och med det ekonomiska livets pånyttfödelse och denna planmässiga samverkan. I sin nuvarande form kan den glavkokratiska centralismen bara leva vidare med den utomordentliga ekonomiska utarmningen som grundval. Endast en extrem begränsning och långsamhet i själva den materiella produktionsprocessen kan ge upphov till denna mördande pappersexercis, där Moskva försökt tänka och handla i allas namn.

Inom järnvägen har ultracentralistiska styrelsemetoder för hela nätet, lett till extrem brist på lok och vagnar och en utomordentlig försämring av järnvägs-driften. Järnvägstransporternas återuppbyggnad kräver starka regionala sammanslutningar med vida befogenheter för att i alla avseenden styra järnvägsdriften.

Det är helt klart, att denna ordning ingalunda betyder, att vi börjar förringa en verklig ekonomisk centralism, ty endast genom att regionerna får rätt att på egen hand lösa löpande problem, kan ett överbelastat centrum få en verklig chans att koncentrera uppmärksamheten och ansträngningarna på en sakkunnig ledning av hela järnvägsnätet och på de *viktigaste* arbetsuppgifterna. Samma sak kommer att gälla övriga ämbetsverk. Ju tydligare tecken på att vår industri börjat blomstra upp, desto smidigare måste dess styrapparat bli och desto större självständighet inom ramarna för de allmänstatliga uppgifterna måste regionala och lokala organ få. Naturligtvis kan vi inte frita Kommissariatet för livsmedelsfrågor från den lagen. Så fort det samlat på sig någorlunda stora lagar, måste det ställa betydande buffertreserver till de regionala ekonomiska organens förfogande.

Trots sin extrema centralism kännetecknas glavkokratins epok av bristen på en enhetlig ekonomisk plan. Socialismens ekonomiska centralism, som kommer att ersätta glavkokratin, har sitt stöd i en bred ekonomisk initiativförmåga underifrån och i häradernas, guvernementens och regionernas självständighet.

Genomförandet av denna nödvändiga frigörelse av de lokala och centrala organens ekonomiska arbetsuppgifter och befogenheter betyder, att vi i ett enda slag löst en av de viktigaste uppgifterna i det socialistiska uppbygget. Arbetsrådet måste ägna den uppgiften största uppmärksamhet, skapa ett särskilt organ som samlar in alla i detta avseende värdefulla erfarenheter och periodiskt återvända till denna fråga, för att på så sätt och i rätt tid kunna återställa samstämmigheten mellan organisatoriska planer och arbetets faktiska gång.

Det är också en utomordentligt viktig uppgift, att vi lyckas sätta vår bästa organisatörskader i arbete inom alla ämbetsverk, så att alla kommissariat som arbetar med ekonomiska frågor får en bra chans att komma varandra närmare och samordna sitt arbete. I regel är det ju så, att endast den som själv arbetat och arbetar på byggen, och som i detta jobb upptäckt sina

organisatoriska färdigheter, har en verklig förmåga att instruera, dirigera och korrigera ett byggjobb. Sådan värdefull kader måste listas såväl i ämbetsverken som i de centrala statsmaktsorganen, dvs både i guvernementet, regionerna och i centrum.

Endast sådana mindre, noggrant utvalda och sakkunniga instruktörsgrupper kan komma att spela en verkligt stor roll när det gäller att rätta till arbetet i enskilda institutioner och i hela ämbetsverk, eliminera det skadliga dubbelarbetet, få till stånd en striktare arbetsdelning, en precisare verkställighet, en saklig redovisning osv. Med andra ord – spela stor roll för att kraftigt förbättra hela det ekonomiska arbetet och samtidigt utföra den noggranna kontroll och utrensning i våra statliga apparater, som vi förgäves förväntade oss av Arbetar- och bondeinspektionen med dess slumpvis hopskrapade kadrer, vilka hade slitits bort från arbeten där de nog skulle kunnat uträtta ett verkligt kreativt arbete.

Sovjetstaten byggs naturligtvis inte för att finnas till i evigheter. Den spelar bara en biträdande roll. Sovjetstaten är den byggställning som behövs för att kunna uppföra den kommunistiska ekonomins byggnad. Byggställningen rivs när huset är färdigbyggt; staten dör bort när vi uppfört vårt kommunistiska kollektivhus. Men därav får vi ingalunda dra slutsatsen, att byggställningen är en mindre viktig sak. Om byggställningens stommar är svaga, ostadiga och oordnade, då kan det mycket väl hända att byggnaden rasar långt innan den är färdigställd.

Vad som än kommer att ske här i världen, så måste vi korrigera vår sovjetiska statsapparat och ställa den i så fullgott skick, att den fullt ut duger för att lösa vår huvuduppgift – att bygga upp en enhetlig socialistisk ekonomi.

Till den Åttonde Sovjetkongressen, broschyr utgiven ombord på det tåg som stod till förfogande för ordföranden i Militära revolutionsrådet 1920.

Översättning: *Kjell Berglund* från 1:a ryska upplagan av Trotskijs *Samlade verk* (Sotjinenija), band XV, utgiven i Moskva 1927. Även noterna är från denna utgåva.

Noter

¹ *Åttonde Sovjetkongressen* – ägde rum i Moskva 22-29 december 1920 i närvaro av 2 490 delegater, varav 1 685 med beslutande röst och 805 med rådgivande. Ombuden med beslutande röst fördelade sig partipolitiskt enligt följande: kommunisterna – 1 611 personer, eller 93 procent; partilösa – 52 personer; bundisterna – 1 person; övriga – 21 personer. Kongressdagordningen upptog följande frågor: Rapport från Allryska centrala exekutivkommittén och Folkkommisariernas råd om Rysslands utrikes- och inrikespolitik (Lenin); läget inom industrin och åtgärder för att återuppbygga densamma (Rykov); rapport om läget inom jordbruket (Teodorovitj); rapport om läget inom transportsektorn (Trotskij och Jemsjanov); rapport om Rysslands elektrifiering (Krzjizjanovskij); sovjeternas verksamhet (Zinovjev och Vladimirskij).

Kongressen höll sju plenarsammanträden. Det var den första sovjetkongress som ägnade tid åt ekonomiska frågor. I sitt anförande tog Lenin för första gången upp frågan om landets elektrifiering. I den resolution som kongressen antog efter att ha lyssnat till Krzjizjanovskijs huvudanförande om elektrifieringen, heter det:

”Efter att ha åhört rapporten från ordföranden för Statliga elektrifieringskommissionen, beslutar Åttonde Allryska sovjetkongressen godkänna det arbete som är nedlagt inom Högsta Folkhushållningsrådet, Folkkommisariatet för jordbruksfrågor, Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer och särskilt inom Statliga kommissionen för Rysslands elektrifiering, när det gäller att utarbeta en plan för Rysslands elektrifiering.

Kongressen betraktar denna plan för Rysslands elektrifiering, som utarbetats av Statliga kommissionen för Rysslands elektrifiering på initiativ av Högsta folkhushållningsrådet, som ett första steg i ett stort ekonomiskt företag.

Kongressen uppdrar åt Allryska centrala exekutivkommittén, Folkkommisariernas råd, Arbets- och försvarsrådet, Högsta folkhushållningsrådets presidium, liksom åt övriga folkkommisariat, att slutföra arbetet med denna plan och fastställa densamma – och det absolut inom kortast möjliga tidsrymd.

Kongressen uppdrar vidare åt regeringen, samt anmodar Fackliga centralrådet och Allryska fackföreningskongressen, att vidta alla åtgärder för att organisera en bred propagandakampanj kring denna plan, så att de breda massorna i stad och på land får möjligheter att lära känna planen. Planen ska studeras vid samtliga

Republikens läroanstalter utan undantag; varje kraftverk och varje något sånär hyggligt utrustad fabrik och statsjordbruk, måste bli ett centrum för att studera och lära sig förstå vad elektricitet är och vad elektrifiering betyder.

Kongressen uppdrar åt Folkkommisariernas råd att utarbeta en förordning om att till sista man mobilisera alla, som har tillräckliga kunskaper – vetenskapliga eller praktiska – för att delta i propagandakampanjen kring elektrifieringsplanen och för att lära ut nödvändiga kunskaper så att alla förstår den.

Kongressen uppdrar åt Allryska centrala exekutivkommittén, Folkkommisariernas råd och Högsta folkhushållningsrådet att utarbeta åtgärder för en ändamålsenlig och samlad användning av dessa krafter i syfte att förverkliga denna elektrifieringsplan, liksom för att prioritera elindustrin.

Kongressen uttrycker sin orubbliga övertygelse om, att alla sovjetiska institutioner, alla sovjetdeputerade, alla arbetare och arbetande bönder kommer att anstränga sig till det yttersta och vara beredda att offra allt för att kunna genomföra planen för Rysslands elektrifiering – vad som än händer och vilka hinder som än kommer att stå i vägen”.

Kamrat Trotskij's anförande om transportsektorn fick stor betydelse, eftersom transportsektorn var en av de alla ömmaste punkterna i vår ekonomi.

Kongressen gick i tecknet av ”allmän mobilisering av krafterna för ekonomin” och blev därför en vändpunkt i vårt lands återuppbyggnad – i den meningen att Ryssland nu lämnade kriget bakom sig och började bygga upp sin ekonomi.

² *Arbets- och försvarsrådet.* – I enlighet med förordningen från Åttonde Allryska sovjetkongressen blev det en uppgift för detta råd att förena och vägleda verksamheten inom alla folkkommisariat som arbetade med ekonomiska frågor. Under 1921 koncentrerade rådet sin uppmärksamhet på det lokala arbetet och krävde att alla krafter skulle sättas in i syfte att utveckla en bred verksamhet för att allsidigt förbättra böndernas jordbruk och för att lyfta industrin. I detta syfte skrev kamrat Lenin en anvisning riktad till alla lokala kadrer i form av en speciell broschyr som skickades ut till alla guvernement, häraden och kommuner. Tyngdpunkten i Försvarsrådets verksamhet hade initialt legat i arbetet med att klara av den militära livsmedelsförsörjningen, men flyttades nu över till uppgiften att leda och samordna arbetet i rådsrepublikens ekonomiska institutioner.

³ *Huvudkommissionen för transporter.* – Genom beslut i Arbets- och försvarsrådet 28 april 1920, bildades Förvaltningsövergripande kommissionen för samordning av arbetet i Högsta Folkhushållningsrådet och Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer ”med syftet att få igång massproduktion av reservdelar för ånglok, vagnar och ångbåtar, samt för att få igång nytillverkning av ånglok”. I denna kommission ingick följande: Högsta folkhushållningsrådets ordförande, Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer, Folkkommisariatet för livsmedelsfrågor, Överstyrelsen för arbetsfrågor, Folkkommisariatet för arbetsfrågor, en representant för CK i metallarbetarnas fackförbund, en representant för Allryska centrala exekutivkommitténs presidium och en representant för Folkkommisariatet Arbetar- och bondeinspektionen.

Till kommissionens ordförande utsågs kamrat Trotskij. Kommissionens arbete gick ut på att samordna planen för transportsektorns återuppbyggnad med arbetet i andra institutioner som arbetade med ekonomi och livsmedelsfrågor, huvudsakligen med arbetet i Högsta folkhushållningsrådet. Egentligen var detta det första försöket att hitta en reell utgångspunkt för att kunna utarbeta en generell och enhetlig ekonomisk plan för rådsrepubliken.

Den här institutionen var av särskilt stor nytta för arbetet inom Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer, eftersom en återuppbyggnad av transportsektorn i mångt och mycket var avhängigt arbetet vid de fabriker och verkstäder som ingick i Högsta folkhushållningsrådets stötgrupper (Gomzaföretagen). Därifrån levererades nämligen det mesta av den materiel som behövdes i reparationsarbetet.

Likadant var kommissariatet starkt beroende av arbetet inom de organ som hade att göra med livsmedelsfrågor, liksom av Överstyrelsen för arbetsfrågor, varifrån man försåg transportsektorn med arbetskraft och genomförde arbetskraftsmobiliseringar i syfte att ge järnvägsförvaltningen lite extra draghjälp. Beslutet att bilda Huvudkommissionen för transportfrågor togs i kollegiet inom Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer 3 maj 1920.

Det var denna kommission som utarbetade den berömda Order nr 1042 om planen för ångloksreparationer (se not nr 125) liksom Order nr 1157 om planen för reparation av järnvägsvagnar (se not nr 224). Den 21 augusti 1920 godkände Arbets- och försvarsrådet den av kamrat Trotskij, i nämnda kommissions namn, framlagda Order nr 1045 om upprustning av hela transportsektorn.

⁴ *Order Nr 1042* – en order som kom från Huvudkommissionen för transportfrågor inom Folkkommisariatet för vägar och kommunikationer och som avsåg en planmässig realisering av programmet för ångloksreparationer. Denna order gällde för hela järnvägsnätet och gav varje järnväg strikt beräknade planuppgifter. Enligt planen skulle det inom 4 år råda samma förhållande mellan hela och trasiga som fallet varit 1914. Det skulle i så fall betyda att transportsektorns problem hade lösts och transporten återuppbyggts.

Den här planen hade samordnats med Folkkommisariatet för livsmedelsfrågor och Högsta folkhushållningsrådet och kom att bli hörnstenen för att organisera en enhetlig ekonomisk plan för hela rådsrepubliken.

Även om denna plan aldrig kom att realiseras fullt ut – bl.a. på grund av eftersläpningen vid Högsta folkhushållningsrådets företag och pga övergången till den nya ekonomiska politiken (NEP), hade denna order stor historisk betydelse som ett försök att planmässigt återuppbygga en hel gren av folkhushållningen – transportsektorn – under förhållanden präglade av inbördeskrig, ekonomisk ruin, allmän fattigdom och hunger. Order Nr 1042 var på sin tid den axel kring vilken allt arbete inom transportsektorn hade koncentrerats och kom därmed att bidra till att rädda järnvägstransporten från ett hotande och totalt förfall.

⁵ *Kriget med Polen och Wrangel* – se band XVII, andra delen, noterna 130, 143, 166 och 169.

⁶ *Petljura* tidigare ukrainsk högersocialdemokrat. Nationalist och chef för det direktorium som 1917 inrättades av den ukrainska Radan (Ukrainas nationella parlament). Under sovjeternas revolution i Ukraina gick han i pakt med Tyskland och med hjälp av tyska trupper återupprättade han Radans makt 1918. Lite senare störtade tyskarna honom och han ersattes med Skoropadskij.

Efter den tyska novemberrevolutionen gjorde han ett försök att återupprätta radans makt, men under trycket från Röda armén och bondeuppror var han tvungen fly till Galizien varifrån han ett tag organiserade partisanrader. Sedan gick han 1920 i pakt med Polen mot sovjetmakten. Röda gränsförband lyckades efter fredsavtalet i Riga fullständigt och slutgiltigt krossa hans kvarvarande ataman- och adelsmannaledda trupper. I juli 1926 blev Petljura mördad i Paris.